

ТЕМА 1. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності

(4 год)

ПЛАН

1. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності.
2. Інтелектуальна власність як право.
3. Система законодавства України про інтелектуальну власність.
Державне управління інтелектуальною власністю.
4. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.

1. Однією з найважливіших сторін життя людини є творча діяльність. Вона надає особистості можливість реалізувати свої здібності, розкрити та донести до людей свій талант.

В умовах ринкових відносин результати творчої діяльності здатні стати товаром, що приносить прибуток його творцю. Розвиток будь-якої сфери творчості має особливе значення для всього суспільства. Накопичені досягнення людського розуму складають культурний спадок нації, визначають науково-технічний потенціал суспільства, обумовлюють його прогресивний розвиток. Саме тому у збереженні творчих результатів та захисті інтересів їх творців зацікавлені не тільки вони самі, а й суспільство у цілому. Це вирішується через встановлення спеціального правового режиму творчих результатів, який надає їх творцю виключну можливість розпоряджатися ними, а також протидіяти безконтрольному тиражуванню і поширенню інтелектуального продукту тими, хто прагне заробити на цьому. Правовий механізм захисту прав творця має за мету стимулювати подальші творчі пошуки, гарантувати право на справедливе винагородження праці творця, створити фінансові передумови реалізації нових ідей. Творча діяльність або просто творчість – це діяльність, внаслідок якої народжується щось якісно нове, що відзначається неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю.

Творчість властива тільки людині, адже, крім неї, творити не здібна жодна істота. Суб'єктом творчої діяльності може бути тільки людина. Природа інколи також створює унікальні шедеври, але в природі здійснюється процес розвитку, а не творчості. Творчість – процес усвідомлений, цілеспрямований і, як правило, передбачуваний.

Специфічною рисою творчості є саме те, що творча діяльність не може бути повторенням відомого, її результату завжди властива новизна. Творчість властива людині у будь-якій сфері її суспільної діяльності.

Творчі результати – це результати творчої діяльності, які можуть бути об'єктами правової охорони, а можуть і не бути.

За своєю цілеспрямованістю творчість можна умовно розподілити на два основних види: духовна творчість і науково-технічна творчість. І перша, і друга охоплюють великі кола різноманітних видів творчості. У зв'язку з цим всі результати творчої діяльності можна диференціювати на такі групи: перша група – результати духовної творчості, другу групу складають результати науково-технічної творчості, зараз активно розвивається тенденція до формування третьої групи результатів творчої діяльності – засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Окрему групу складають нетрадиційні результати творчої діяльності, які також визнаються об'єктами інтелектуальної власності і охороняються законодавством.

Необхідно досить чітко уявляти собі, що таке інтелектуальна власність, у чому полягає її сутність, як вона охороняється в сучасному світі і до яких серйозних матеріальних витрат може привести порушення її прав. Інтелектуальна власність, яка охороняється зараз у більшості країн світу, в сучасних умовах є одним з наймогутніших стимуляторів прогресу у всіх галузях розвитку суспільства.

Правознавці вивчають її як об'єкт права у зв'язку із суспільною цінністю та пов'язані з нею правовідносини. У сучасних правових системах явище «інтелектуальна власність» охопило різноманітні сфери суспільних відносин, що є предметом регулювання різних галузей права, – економічний оборот, соціально-політичні і культурні зв'язки, міжнародні, державно-адміністративні

й інші відносини. Це привело до того, що інтелектуальна власність стала об'єктом вивчення цілого ряду галузевих юридичних наук (цивільного права, державного, адміністративного, митного, податкового, міжнародного й інших), а категорія «інтелектуальна власність» увійшла в їхній понятійний апарат.

2. Виникнення терміну «інтелектуальна власність» припадає на кінець XVIII ст. Він уперше з'явився у французькому законодавстві на ґрунті теорії природного права в працях французьких філософів-просвітителів (Вольтер, Дідро, Руссо). Відповідно до цієї теорії право творця будь-якого творчого результату є його невід'ємним природним правом, що виникає із самої сутності творчої діяльності та існує незалежно від визнання цього права державною владою.

На сучасному етапі термін «інтелектуальна власність» є широко уживаним у законодавстві багатьох країн світу та у міжнародних угодах. З погляду на те, що це поняття склалося історично, воно є умовним та має тільки термінологічну схожість із правом власності у його традиційному сенсі. Держава надає захист інтелектуальній власності, авторських прав громадян, їх моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. За ст.41 Конституції України кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може використовувати або поширювати зазначені результати без згоди їх власника лише за винятками, встановленими законами. Норма ст. 418 ЦК України визначає право інтелектуальної власності як право особи на результат інтелектуальної творчої діяльності або на іншій об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншими законами.

Поняття «інтелектуальна власність» використовується у різних значеннях. Його застосовують для позначення сукупності прав як особистого (морального), так й майнового характеру на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Так, у Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), прийнятій 14 липня 1967 р., зазначено, що термін «інтелектуальна власність» охоплює права, які стосуються літературних, художніх і наукових творів; виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо-

і телевізійних передач; винаходів в усіх сферах діяльності людини; наукових відкриттів; промислових зразків; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; захисту від недобросовісної конкуренції; інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній, художній сферах.

Поряд із поняттям «інтелектуальна власність» в цивільному законодавстві застосовується поняття «право інтелектуальної власності», яке можна розглядати у двох значеннях – об'єктивному (як підгалузь цивільного права) та суб'єктивному (як можливість особи).

Об'єктивне право інтелектуальної власності характеризується наступними ознаками:

- воно є системою правових норм;
- норми цього права регулюють однорідні суспільні відносини;
- суспільні відносини, що регулюються згаданими правовими нормами виникають внаслідок створення, використання, охорони та захисту результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Враховуючи зазначені ознаки, право інтелектуальної власності в об'єктивному значенні слід розглядати як систему правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері створення, використання, охорони та захисту результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Суб'єктивне право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом. Право інтелектуальної власності має суттєві відмінності від права власності на річ. Їх не можна ототожнювати, оскільки ці два суб'єктивних права суттєво відрізняються.

право власності	право інтелектуальної власності
є правом особи на річ	є правом особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший нематеріальний об'єкт
є майновим правом, зміст якого становить право володіння, користування та розпорядження річчю	може бути як майновим, так і особистим немайновим правом
може бути відчужене	може бути відчужене повністю або частково, якщо воно є майновим;

	немайнове право не може відчужуватися, за винятками встановленими законом
не обмежується строками чинності	майнове – чинне протягом певного строку і його чинність може бути припинено достроково; немайнове – чинне безстроково, якщо інше не встановлено законом

Оскільки право власності та право інтелектуальної власності є подібними за своєю правовою природою, у ст. 419 Цивільного кодексу України визначено основні аспекти їхнього співвідношення: 1. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. 2. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. 3. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності.

На відміну від права власності, змістом якого є право володіння, користування та розпорядження річчю, зміст права інтелектуальної власності становить комплекс особистих немайнових та майнових прав особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності (тобто, на нематеріальний об'єкт). Керуючись ст. ст. 309, 432, 424, 445 Цивільного кодексу України, можна відобразити зміст суб'єктивного права інтелектуальної власності наступним чином:

Особисті немайнові права інтелектуальної власності	Майнові права інтелектуальної власності
Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості	Право на використання об'єкта права інтелектуальної власності
Право на вільний вибір сфер, змісту та форм (способів, прийомів) творчості	Виключне право дозволяти використовувати об'єкт права інтелектуальної власності
Право на визнання людини творцем об'єкта права інтелектуальної власності	Виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання
Право перешкоджати будьякому посягання на об'єкт права інтелектуальної власності, здатного	Право на плату за використання об'єкта права інтелектуальної власності

завдати шкоди честі і репутації творця	
Інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом	Інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом

Майнові права інтелектуальної власності можуть бути виключними та невиключними. Виключне право розглядають як абсолютне право на нематеріальний об'єкт. Тобто, це таке майнове право на об'єкт права інтелектуальної власності, яке належить лише одній особі. Для одержання можливості використовувати результат інтелектуальної, творчої діяльності потрібно звернутися за дозволом (ліцензією) до особи, яка володіє виключним правом дозволяти таке використання.

Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності характеризуються певними юридичними властивостями, що відрізняють їх одне від одного

особисті (немайнові) права:	майнові права:
Не мають економічного змісту	Мають економічний зміст
Належать творцеві, а у випадках передбачених законом – іншим особам	Можуть належати як творцеві, так й іншим особам
Тісно пов'язані з особою творця: - не можуть відчужуватися (передаватися) від нього, за винятками встановленими законом; - творець не може відмовитись від них та не може бути позбавлений їх	Відповідно до закону можуть бути: - передані повністю або частково іншим особам; - вкладом до статутного капіталу юридичної особи; - предметом договору чи іншого зобов'язання
Чинні безстроково, якщо інше не встановлено законом	Чинні протягом певного строку і чинність може бути припинена достроково
Не залежать від майнових прав, а їхнє обмеження можливе лише у випадках встановлених Конституцією та законами України	Законодавством можуть встановлюватись винятки та обмеження в цих правах за умови, що такі обмеження та винятки не створюють перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав

Інтелектуальна власність – частина цивільного права, що включає чотири сфери прав: авторське право і суміжні права; промислову власність; права на засоби індивідуалізації суб'єктів цивільного обороту; права на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

В той же час, виходячи із тотожності форм та способів охорони прав, три останні групи іноді поєднують в одну – промислова власність. Промислова власність охоплює досить широке коло об'єктів, що знайшли застосування в міжнародному торговому обороті. Поняття «промислова власність» після прийняття Паризької конвенції про охорону промислової власності 1883 р. стало загальноживаним, універсальним у патентній практиці терміном, що ввійшов у побут міжнародних контактів.

В об'єктивному змісті авторське право являє собою сукупність правових норм, що регулюють відносини з приводу створення і використання творів науки, літератури, мистецтва.

У суб'єктивному змісті авторське право – це особисті немайнові та майнові права, що належать особам, які створили твори науки, літератури, мистецтва.

Права, які стосуються виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення, прийнято називати «суміжними правами», тобто правами в галузях, суміжних з авторським правом.

Таким чином, у цивільному праві і в цивільному законодавстві склалося два самостійних правових інститути – авторське право і патентне право або право промислової власності. Спільною істотною ознакою цих двох правових інститутів є те, що об'єктами авторських і патентних прав є саме результати творчої діяльності людини. Характерною рисою і особливістю цих інститутів є те, що вони регулюють відносини, які складаються у зв'язку з творчою діяльністю людей. Ніяка інша діяльність, що не носить творчого характеру, не може бути предметом регулювання цих інститутів. Тому і в авторському, і в патентному законодавстві підкреслюється, що творцем може бути тільки людина.

До об'єктів права промислової власності належать: технічні рішення (винаходи), корисні моделі; зовнішній вигляд промислових виробів (промислові зразки – малюнки чи моделі); символи чи позначення, що проставляються на промислових výroбах, використовуються при наданні послуг (торгівельні марки, або знаки для товарів та послуг); географічні зазначення місць походження товарів; найменування фірм, під якими вони виступають у господарському обороті (фірмові або комерційні найменування); сорти рослин; породи тварин; компонування напівпровідникових виробів тощо. До права промислової власності включено також право на припинення недобросовісної конкуренції, тобто на використання прийомів, що суперечать усталеним у промисловій і торговельній практиці чесним звичаям.

Авторське право і суміжні права охороняють права автора твору, створеного в результаті творчої інтелектуальної праці. Вони стосуються особливих форм творчості, що мають відношення головним чином до засобів масових комунікацій – не тільки до друкованих публікацій, а й до радіо- та телепередач, прокату фільмів, комп'ютерних систем збереження та відтворення інформації.

Авторське право охороняє форму вираження ідей, а не самі ідеї. Як тільки ідеї втілюються в матеріальний носій, виникає правова охорона форми твору – розташування слів, нот, знаків.

Спільною рисою цих двох видів творчої діяльності є те, що вона має завершитися певним результатом, об'єктивованим у певну матеріальну форму або зафіксованим на певний матеріальний носій.

Слід мати на увазі, що під правову охорону підпадає будь-який результат творчого пошуку, в тому числі й негативний, незалежно від його суспільної цінності.

Творцями будь-яких результатів творчої діяльності можуть бути як повнолітні громадяни, так і неповнолітні. Слід підкреслити, що здатність до творчості не співпадає з загальною цивільною дієздатністю.

Спільною ознакою для всіх авторів результату творчої діяльності є право на винагороду і підстави її виплати. Такою підставою відповідно до чинного законодавства є тільки факт використання цього результату.

Коло цивільно-правових відносин, що складаються у сфері науково-технічної діяльності, досить широке. Воно охоплює собою відносини навколо створення й використання винаходів, корисних моделей, промислових знаків, раціоналізаторських пропозицій, знаків для товарів і послуг, нових сортів рослин, нових порід тварин і птиці, науковотехнічної інформації, комплексу результатів творчої діяльності, що стосується електронно-обчислювальних машин тощо. Знову ж таки цей перелік невичерпний і він не може бути вичерпним.

Чинне законодавство передбачає для надання правової охорони об'єктам промислової власності їх попередню кваліфікацію як таких і наступну їх державну реєстрацію. Без здійснення вказаних операцій об'єкту промислової власності правова охорона не надається.

На результати творчої духовної діяльності охоронні документи не видаються. Для одержання правової охорони цих об'єктів досить надання їм об'єктивної матеріальної форми.

Істотною відмінністю цивільно-правової охорони результатів духовної і науково-технічної творчості є різні строки дії авторського і патентного права. Варто відразу відзначити, що право авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору не обмежується будь-яким строком. Автор будь-якого твору у галузі науки, літератури і мистецтва чи будь-якого об'єкта промислової власності залишається автором незалежно від того, коли створено твір чи будь-який інший результат науково-технічної творчості.

Інші авторські і патентні права обмежені певним строком дії.

Авторське право, на яке чинне законодавство встановило певні строки його дії, власне кажучи, зводиться до права на винагороду за використання твору чи будь-якого іншого об'єкта власності.

3. Інститут та система вітчизняного нормативно-правового регулювання права інтелектуальної власності в Україні формувалася одночасно з

становленням державності. На території України в різні часи діяло законодавство тих держав, до складу яких вона входила.

При цьому, певні правові традиції і норми звичаєвого права, що існували на теренах України, певним чином використані й у нормативно-правових актах цих державних утворень. Внаслідок самодержавної політики царської Росії основним джерелом усіх галузей права в Україні в першій половині XIX ст. став «Звід законів Російської імперії» в редакції 1842 р., десятий том якого містив норми цивільного права. Але, жодної норми щодо інтелектуальної власності цей нормативно-правовий акт не містив.

Перші згадки та спроби нормативного регулювання суспільних відносин з інтелектуальної власності в Росії, до складу якої входила й Україна, мали місце на початку XIX ст. Вони були обумовлені процесами промислової революції, які відбувалися на той час у світі, і які були тісно пов'язані з результатами творчої діяльності людини у промисловій сфері.

Так, з метою захисту права на винаходи, промислові зразки та інші результати технічної творчості царським урядом Росії видано маніфест «Про привілеї на різні винаходи і відкриття в художніх промислах» від 17.06.1812 р. Строк привілею встановлювався за бажанням заявника, але не більше як на 10 років.

У подальшому у Російській Імперії прийнято закони «Про винаходи» від 30.03.1870 р., та «Про патенти» від 20.05.1896 р. Вони передбачали дотримання принципу перевірконої системи видачі патентів, у результаті якої перевірялась наявність істотної новизни. Патент видавався на 15 років і міг переходити до інших осіб за договором або в спадщину. Окремої уваги заслуговує закон 1830 р. «Про спеціальні клейма». За цим законом власники певних виробництв (суконних, капелюхових, паперових та інших фабрик) зобов'язані були мати спеціальні клейма, щоб позначати свої вироби. У 1838 р. в Росії був прийнятий закон «Про товарні знаки». Цим законом встановлювалася кримінальна відповідальність за підробку товарного знаку.

Ще одним нормативно правовим актом у цій сфері був Закон від 26.02.1896 р., яким вирішено товарні знаки із загального поняття клейма. Вони були визнані об'єктами промислової власності з виключними правами.

Паралельно з правом промислової власності розвивалося й авторське право. Так, в Статуті Цензурному від 22.04.1828 р. за автором визнавалося виключне право на відтворення своїх творів шляхом друку. Проте вже в законі від 08.01.1830 р. право автора на створений ним твір визнається як право власності, яким можна торгувати. Його автору (або перекладачу) довічно надавалося виключне право видання і продажу. Зазначені права переходили до спадкоємців строком на 25 років; пізніше (1857 р.) цей строк було подовжено до 50 років. З часом авторське право вперше переноситься в десятій том Зводу законів Російської імперії. Воно розглядається як право власності. У 1911 р. приймається закон про авторське право, ним права автора були істотно урізані.

За часів Радянської влади питанням правового регулювання інтелектуальної власності, з огляду на загальнодержавний підхід щодо не визнання права приватної власності взагалі, не приділялося належної уваги.

Норми об'єктивного права інтелектуальної власності знаходять вираження у джерелах права інтелектуальної власності. Їх можна умовно поділити на дві групи. До першої групи входять міжнародні джерела права інтелектуальної власності – договори, угоди, конвенції тощо, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Згідно із ст. 9 Конституції України, такі договори є частиною національного законодавства України. Серед договорів, які належать до міжнародних джерел права інтелектуальної власності варто згадати такі:

- Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р.;
- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 09.09. 1886р.;
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1981 р.;
- Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 р.;

- Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 р.;
- Міжнародна (римська) конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення від 26 жовтня 1961 р. тощо.

Як міжнародне джерело права інтелектуальної власності потрібно згадати й «Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з Атомної Енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони», яка була синхронно ратифікована 16 вересня 2014 р. Верховною Радою України та Європейським Парламентом. Правовому регулюванню відносин у сфері інтелектуальної власності присвячена гл. 9 Угоди, яка називається «Інтелектуальна власність».

Угода ратифікована Україною та Європейським парламентом, а також нижче зазначеними країнами-членами ЄС: Австрією, Болгарією, Великою Британією, Данією, Естонією, Ірландією, Іспанією, Латвією, Литвою, Люксембургом, Мальтою, Німеччиною, Польщею, Португалією, Румунією, Словаччиною, Словенією, Угорщиною, Фінляндією, Францією, Хорватією та Швецією.

До другої групи належать внутрішньодержавні джерела права інтелектуальної власності, які за юридичною силою поділяються на закони та підзаконні нормативно-правові акти. Серед законів найвищу юридичну силу має Конституція України, яка визначає загальні засади реалізації та охорони права інтелектуальної власності. Згідно зі ст. 41 Основного закону, «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності». У ст. 54 передбачено, що «громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом». Найважливішим кодифікованим законом серед джерел права інтелектуальної

власності є Цивільний кодекс України. Правовому регулюванню інтелектуальної власності у кодексі присвячені книга четверта «Право інтелектуальної власності», глава 75 «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» та 76 «Комерційна концесія» книги п'ятої. Окрім Цивільного кодексу України, правовідносини у сфері інтелектуальної власності регулюють також інші закони. Це, зокрема, Закони України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р., «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р., «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р., «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 «Про правову охорону географічних зазначень» від 16 червня 1999 р., «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 р., «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» від 5 листопада 1997 р. та ін.

Численну групу джерел права інтелектуальної власності становлять підзаконні нормативно-правові акти, а саме укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та відомств України тощо. Зокрема, джерелами права інтелектуальної власності є Указ Президента від 18 вересня 1992 р. «Про тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні», Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. «Про затвердження порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності», Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 «Про затвердження Положення про Державний реєстр України топографій інтегральних мікросхем», а також інші підзаконні нормативно-правові акти.

Концептуальні засади реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні було затверджено 1 червня 2016 року Розпорядженням Кабінету Міністрів України.

З метою забезпечення права інтелектуальної власності була створена Державна служба інтелектуальної власності. Однак, у 2017 році вона перестала бути центральним органом виконавчої влади.

На сьогодні система організації державного управління сферою інтелектуальної власності має дворівневу структуру:

Міністерство економічного розвитку і торгівлі є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності;

державні заклади: Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності», Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав», Державне підприємство «Інтелзахист»).

Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент) – це єдиний в Україні державний заклад експертизи, який проводить експертизу заявок на об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем, зазначення походження товарів, тощо) на відповідність умовам надання правової охорони, робить висновки експертизи за заявками, бере участь у підготовці до державної реєстрації об'єктів інтелектуальної власності та офіційної публікації відомостей про них, забезпечує ведення відповідних державних реєстрів, є центром міжнародного обміну виданнями.

Державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» була створена для забезпечення здійснення державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Ця організація відповідно до статуту здійснює управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права.

Таким чином, за допомогою цієї системи вбачається можливість найбільш ефективно враховувати права і законні інтереси відповідних осіб.

4. Як свідчить світовий досвід, ефективний соціально-економічний розвиток будь-якої сучасної держави значною мірою залежить від стану розвитку та ефективності інтелектуальної, творчої діяльності її населення. Еволюційний розвиток суспільства переконливо підтвердив, що головним чинником цього сталого процесу може бути лише зростання інтелектуального потенціалу нації і, в першу чергу, впровадження науково-технологічних

новацій, які суттєво впливають на обсяги та якість виробництва і споживання. Не можливо уявити собі прогресивного розвитку жодної сфери діяльності людини (культури, промисловості, агропромислового комплексу, охорони здоров'я тощо) без належного науково-технічного забезпечення та поступового духовного розвитку суспільства. Ці процеси є тісно пов'язаними між собою, й, у той же час, взаємозалежними. В умовах сьогодення інтелект, знання і творчий потенціал людини мають стати визначальними факторами розвитку українського суспільства. Найбільшою цінністю цивілізованого світу є людина, її права та свободи.

Тенденції розвитку науки, культури, техніки і виробництва, особливо починаючи з другої половини ХХ ст., свідчать про те, що людство у своєму розвитку підійшло до тієї межі, коли подальший прогрес буде зумовлюватися лише розумовою діяльністю суспільства. У країнах, де поважають науку, культуру і мистецтво, люди живуть краще, адже досягнення інтелектуальної діяльності зумовлюють рівень виробництва, культури, освіти тощо. Зазначені досягнення визначають рівень виробництва, що стає лише засобом чи способом реалізації здобутків науки, культури, техніки. Не викликає сумніву, що досягнення науки мають пріоритетне значення і можуть бути використані у будь-якій сфері діяльності людей. Науково-технічні досягнення формують рівень і характер виробництва. Інтелектуальні досягнення у сфері художньої літератури, мистецтва і культури у цілому формують моральні засади суспільства, його світогляд, ставлення до навколишнього середовища, його бачення, тобто ті засади, які ми сьогодні називаємо європейськими цінностями й які визначають духовний світ людини і суспільства.

Одним із головних завдань, яке потребує постійної уваги та підтримки з боку держави, є належне використання інтелектуального потенціалу нації, вдосконалення механізму інтеграції освіти, науки та виробництва, посилення державної підтримки інноваційних структур, створення системи правової охорони інтелектуальної власності, яка б відповідала міжнародним стандартам. Гарантії набуття, здійснення та захисту права інтелектуальної власності є невід'ємними атрибутами державності будь-якої розвинутої країни в умовах

сьогодення. Створення сучасної досконалої системи правової охорони інтелектуальної власності сприятиме розвитку економіки, збереженню і збагаченню науково-технічного потенціалу держави, розвитку міжнародної торгівлі, залученню в економіку країни іноземних інвестицій, зокрема у вигляді найсучасніших технологій, входженню України до Європейського та світового ринку, зокрема й у сфері інтелектуальної власності, як рівноправного партнера.

Необхідність у прийнятті законодавства з охорони інтелектуальної власності обумовлюється прагненням країни законодавчо оформити немайнові та майнові права творців на їхні твори і право суспільства на доступ до цих творів, а також прагненням заохочувати творчість, поширення і застосування результатів творчої праці, а також сприяти вільній торгівлі в інтересах економічного та соціального розвитку.